

Congresspeech Rinda den Besten, LEF, 14 juni 2019

(het gesproken woord telt)

Dames en heren,

Welkom allemaal op ons 11^e congres! Wat goed om jullie hier met ruim vierhonderd aanwezigen te zien! Daarmee zetten we hier vandaag een topprestatie neer. Daar zijn ze hier bij Papendal sowieso wel van, topprestaties, maar vanzelfsprekend zijn die nooit. En dus mogen we terecht trots zijn dat we vandaag weer kunnen laten zien dat zovelen hart hebben voor het primair onderwijs!

Vandaag gaan we het met elkaar hebben over lef. Loesje zei hierover treffend: *Als de moed je weer eens in de schoenen zakt, ga dan eens op je kop staan*. Maar we zijn nu eenmaal niet allemaal turners.

Laten we eerst even van een afstandje naar het primair onderwijs kijken. Dan kun je twee dingen zien. Enerzijds de mooie dingen die er gebeuren. Het enthousiasme van lerarenteams. De vernieuwingen op scholen, de kwaliteit van onze besturen,

Maar soms zakt de moed je misschien ook gewoon in de schoenen. Ik zie namelijk ook flinke uitdagingen: Een snel groeiend lerarentekort die die onderwijskwaliteit steeds meer onder druk zet. De tweedeling neemt toe, niet alleen in het po, maar in de hele onderwijskolom waar op dit moment één op de vijf! leerlingen laaggeletterd van school komt. Ik zie dat politiek en maatschappij soms irreële verwachtingen hebben van ons onderwijs. En ik zie een onderwijsstelsel dat knelt. Financieel sowieso, maar ook door wetten en regels die ons in de weg staan om voor kinderen de juiste dingen te doen.

Zo besloot minister Slob onlangs de pilot flexibele onderwijstijden te stoppen. Terwijl er bij scholen, kinderen en hun ouders juist steeds meer behoefte is om flexibeler door de week en het jaar naar school te kunnen gaan.

Een tweede voorbeeld van dat knellen: Uit onderzoek weten we dat het goed is voor kinderen als zij zich in een doorgaande lijn kunnen ontwikkelen. Dat gaat over twee dingen: een naadloze overgang van kinderopvang naar basisschool. En van basisschool naar middelbare school. Het liefst willen we helemaal geen overgang. Maar als we de wet volgen, is dat een utopie. Je kunt kinderen nu niet samen in 1 speellokaal zetten. En door verschillende cao's kun je niet zomaar personeel uitwisselen.

Maar laat het u niet belemmeren. Dat het op diverse plekken in het land soms toch lukt om opvang en onderwijs onder één dak aan te bieden, of 10-14-onderwijs, komt omdat er gelukkig veel besturen en wethouders zijn die durven morrelen aan wet- en regelgeving. Die met hun ellebogen uit het keurslijf breken en hun hoofd heel bewust boven dat maaiveld uitsteken.

Dames en heren, begrijp me niet verkeerd. Dit is geen pleidooi om maar de wet te overtreden. Dit is wél een pleidooi om de grenzen te testen en te durven doen wat onze kinderen nodig hebben.

Dat vraagt om moed. Van drie belangrijke spelers:

1. Van de individuele scholen. Daarmee bedoel ik de schoolteams, besturen en samenwerkingsverbanden;
2. Van de PO-Raad, onze vereniging, en dus ook van ons;
3. Van het kabinet

Ik zal van alle drie vertellen hoe ik dat voor me zie.

Het afgelopen jaar heb ik veel inspirerende voorbeelden gezien van scholen die ondanks weerstand hun maatschappelijke verantwoordelijkheid namen:

De Valkenheuvelschool in Driebergen steekt haar nek uit voor vluchtelingenkinderen ondanks bedenkingen van ouders.

Schoolbestuur Noorderbasis zorgde voor academische leraren in haar scholen, wetende dat zij door het lerarenteam niet zomaar geaccepteerd zouden worden.

En SKPO in Eindhoven voegde een school voor speciaal basisonderwijs samen met een reguliere school, zonder concessies te doen aan hoe leerlingen presteren.

Ik vind dat grote klasse! En ik zeg dat niet alleen omdat ik weet dat een aantal van jullie ook in de zaal zit.

Lef op individueel niveau is dus belangrijk. Maar voor grote veranderingen, zullen we ook collectief als sector moed moeten tonen. Dat brengt me bij de tweede speler van wie ik lef vraag: onszelf, de PO-Raad en onze leden.

Wij kunnen ons nog veel meer laten zien. Tonen wat we hebben gedaan, welke keuzes we hebben gemaakt en wat we met ons onderwijs hebben bereikt. Dat vraagt dat we ons kwetsbaar durven opstellen. Daarom gaan wij onze Governance Code aanscherpen, ons beter en openbaar verantwoorden, op kwaliteit, op geld. Spannend, maar wél nodig. Want terecht vragen maatschappij en politiek ons om meer inzicht, en zonder hun vertrouwen kunnen wij ons werk niet doen.

Laat maar zien waar je trots op bent maar benoem ook de dingen als ze even niet goed gaan. En spreek elkaar aan als het anders kan. Ook dat creëert vertrouwen.

Op onze ALV gisteren hebben we ook weer afgesproken hier stappen in te zetten. Ik ben trots op de sector!

Ik ben nu 6 jaar voorzitter van de PO-Raad, een fantastische baan, maar vaak ook een ingewikkelde. Want namens het hele primair onderwijs spreken, is bijna niet mogelijk gezien de diversiteit in onze sector. Er is altijd wel iemand die vindt dat je niet genoeg opkomt voor zijn belangen. En natuurlijk lukt ook niet alles wat we proberen te bereiken en maak ik ook fouten.

Maar als je niet bereid bent om risico's te nemen, wordt lef niet meer dan een holle frase. Als sector laten we daarom zien dat het ons ménens is, bijvoorbeeld als we zeggen dat zoveel mogelijk geld in de klas terecht moet komen. Daarom ben ik het afgelopen jaar ook schoolbesturen en samenwerkingsverbanden met te hoge reserves hierop gaan aanspreken. Net als samenwerkingsverbanden met de meeste thuiszitters en schoolbesturen bij wie de vrijwillige ouderbijdrage toch niet zo vrijwillig was.

We waren er echt niet zo zeker van dat dat geaccepteerd zou worden. En onze leden vonden het beslist niet altijd leuk. Maar het leverde wél goede gesprekken op. Over waar de sector tegenaan loopt. En het zette aan tot actie aan de andere kant van de lijn. Ik ben ervan overtuigd dat dat ook bijdraagt aan minder reserves, minder thuiszitters en aan echt vrijwillige ouderbijdragen.

Iets soortgelijks deden we door namens de sector met een boot mee te varen in de Canalpride, een paar weken geleden in de grachten van Utrecht. Daar waren enkele leden niet blij mee. Toch vonden we dat we het moesten doen. Want kunnen zijn wie je bent, is nog steeds geen vanzelfsprekendheid in ons land, ook niet in en voor de klas. En als we dit niet bespreekbaar maken met elkaar, hoe zorgen we er dan voor dat onze kinderen kunnen opgroeien in een tolerante samenleving?

Lef tonen, betekent voor mij ook dat we als PO-Raad moeilijke discussies niet uit de weg gaan. (stille laten vallen) Uit cijfers van de onderwijsinspectie weten we dat schoolbesturen met twee tot zeven scholen vaker van onvoldoende kwaliteit zijn. Wat doen we met die kennis? Moeten we toe naar een minimale – en misschien ook maximale – omvang van een schoolbestuur in het primair onderwijs? Te groot is nooit goed, maar te klein is kwetsbaar en daarmee doen we aantoonbaar kinderen tekort. Ik vind het onze plicht om dit gesprek aan te gaan. Dat wordt vast lastig, vraagt lef, maar dat is dan maar zo.

Met de andere sectorraden en de vakbonden slaan we daarnaast de handen ineen om te komen tot een onderwijspact. Paul Rosenmoller van de VO-raad kwam met dit idee en wij zetten ons als PO-Raad volledig in, om richting een volgend kabinet, en vanuit gedeeld eigenaarschap onze inbreng te leveren bij dit strategische meerjarenplan. Samen met onze leden, maar denkend vanuit de hele onderwijsketen: 1 doorgaande lijn van 0-23 jaar, tegengaan van de groeiende tweedeling in het onderwijs, met respect en waardering voor alle professionals die er werken, en zo samen de onderwijskwaliteit in NL naar een hoger plan tillen!

En als allereerste maken we een einde aan de starre regels over onderwijstijd en krijgen scholen ruimte om hiermee te experimenteren. Ook de vakbonden vinden we hierin aan onze zijde, omdat dit in het belang is van kinderen.

En dat vraagt ook een minister die bereid is over zijn termijn van 4 jaren heen te denken. En nieuw beleid te maken, consistent en met visie! Hij zit niet in de zaal vandaag, maar ik weet dat hij meeluistert. Beste minister, u bent dan ook de derde speler die ik vraag om lef.

Het is voor scholen en hun besturen nu te vaak te onzeker en onduidelijk wat van hen wordt verwacht en op hoeveel bekostiging ze kunnen rekenen. Nieuwe maatregelen en eisen staan vaak voor de deur nog voordat de sector goed en wel de kans heeft gehad eerdere plannen waar te maken. Tegelijkertijd staan er nog bezuinigingen in de boeken, ook voor het PO. Dit zorgt voor onzekerheid en angst om geld uit te geven. Ook daarom is uw langetermijnvisie essentieel. Een visie zoals u die laat zien als het gaat om het nieuwe curriculum waar leraren en schoolleiders hard aan werken. Onder meer om overladenheid tegen te gaan.

Tot slot is het van belang dat het kabinet het lerarentekort echt gaat zien als zijn probleem. Ik weet dat u hart hebt voor onderwijs en wekelijks op scholen komt, maar ik mis de urgentie om het tekort op te lossen. Ik zie wethouders en besturen op lokaal niveau keihard knokken om het probleem op te lossen. De grote steden doen veel. En de gemeente Zaanstad bijvoorbeeld heeft in samenwerking met schoolbesturen een traject opgezet om zij-instromers te werven en op te leiden. Maar zij kunnen het niet alleen. Zij hebben u als minister keihard nodig!

We hebben vanmiddag in ons programma veel mooie voorbeelden van onder meer bestuurders en schoolleiders die hun nek uitstaken, durfals hebben we ze genoemd. En we zijn ook heel blij dat de leraren van het jaar uit het basisonderwijs en speciaal onderwijs hier zijn en hun verhaal delen. We sluiten af met Paul Iske, die ons gaat vertellen waarom lef tonen altijd gepaard gaat met vallen én opstaan. Zijn verhaal over Briljante Mislukkingen is zeer de moeite waard!

Het is aan ons allemaal - aan u, aan mij - om fouten te benoemen en ervan te leren. Om moeilijke keuzes te maken als die in het belang zijn van onze leerlingen.

Voor goed onderwijs en de beste kansen voor alle kinderen, is een beetje meer lef nodig. Van – ons - allen.

Dank u wel.